

KEHAST, HINGEST JA VAIMUST EHK INIMESEST

Apostel Paulus ütleb Tessaloonika rahvale: „Aga rahu Jumal ise pühitsegu teid läbinisti ning teie vaim ja hing ja ihu olgu tervikuna hoitud laitmatuna meie Issanda Jeesuse Kristuse tulemiseks." Siin mainib ta kolme komponenti ehk aspekti, millest koosneb iga inimene. Seda teades peame ka teadma, et inimene on lahutamatu tervik, mitte erinevate osade kogusumma.

Jumal on loonud maa ja kõik, mis tema peal on ja elab. Ta tegi seda suure tarkuse ja armastusega. Nii nagu ta on loonud kogu maailmakõiksuse, on ta teinud looduse maa peale. Nagu me teame ja loeme seda Moosese 1.raamatust, loodi kõigepealt valgus. Seega on valguse olemasolu kõige aluseks ja eeltingimuseks. Ilma selleta ei ela miski.

Alguses oli kõik tühi ja paljas, oli üksnes vesi. Edasi loeme, et loodi taevas ja ning siis mered ja maa. Need on ruumid, keskkonnad, milles kõik saab elada ja tärgata. Kui see kõik oli valmis, loodi valgused eraldama päeva ööst - üks pidi paistma päeval ja teine öösel.

Nüüd oli olemas keskkond, et saaks elada olendid nii vees, maal kui õhus.

Ja viimasena, kui kõik oli loodud, loodi inimene. Maast võeti aine, et valmistada füüsiline keha, jumaliku hinguse läbi anti sellele elu. See jumalik hingus ongi jumala nägu, mille järele me ütleme, et inimene loodi. Selles pildis ilmneb meie arukus ja iseseisvus, vaba tahe.

„Keha ja vaim loodi üheaegselt, mitte enne üks ja siis teine", ütleb püha Joh.Damaskusest.

Jumal on loonud inimese pahedeta olendiks, kes on otsekohene, head taotlev, rõõmus, kõiksugu hüvesid kasvatavaks, justkui teiseks maailmaks, nähtava loodu kaitsjaks, vaimsete asjade tundjaks, maapealseks kuningaks, keda juhatakse ülevalt poolt, maapealseks ja taevaseks, ajalikuks ja surematuks, nähtavaks ja vaimseks, ühtaegu nii lihaks, kui vaimuks. Jumal tegi inimese loomult patuvabaks ja tahtelt vabaks. Patuvabaks mitte selles mõttes, et ta ei võiks teha pattu, sest ainult Jumal on patuta, vaid et tema loomuses ei ole pattu, ehk siis ainult kalduvus pattulangemiseks. Tal on võim püsida ja areneda heas, jumaliku armu abiga, kuid ka pöörduda ära heast ja teha kurja, millel Jumal laseb sündida inimese iseseisvuse tõttu. Sest see, mis sünnib sunniga, ei ole hüve." Nii kõneleb p.Joh.Damaskusest.

Püha Johannes Krüisostomus ehk Kuldsuu õpetuse kohaselt on inimene „elav, arukas olend, mis koosneb tundelisest ja vaimsest olemisest ehk siis kehast ja vaimust". Inimene loodi samadest elementidest, millest koosneb kogu loomne loodus. Samas kujutas ta endast midagi hoopis täiuslikumat. Johannes nimetab inimest „väike, lühendatud maailm".

Jumal loob targalt selle anuma, mis on loodud olema vormiks surematule, elavale vaimule.

Johannes räägib oma jutlustes, mida on väga palju, korduvalt inimkeha eripäradest. Keha püstises (vertikaalses) hoiakus näeb ta mittekülvumist siia maisesse. Pea asend ja silmade omadus suunata oma pilk kõrgustesse kõnelevad meile sellest, et inimene on seotud taevaga.

Ta võrdleb inimkeha hiilgava kullast kujuga, mis on äsja valukojast väljunud. Ta ütleb nii:

"See keha oli vaba kõdunemisest, see ei olnud tööga vaevatud ega mingite muude vaevadega kurnatud." Kuid see surematuus oli antud kui võimalus. Et see keha, mis pärines maast, ei peaks jälle maaks saama, selleks pidi inimene vabas tahtes täitma Jumala tahet mitte süüa hea ja kurja tundmise puust. Seetõttu räägib Kuldsuu keha surelikkusest, kui tagajärjest, mis on kehale osaks saanud inimese vaba tahte tulemusena.

Kirikuisa võrdleb meie keha tööriistaga, samuti lüüraga, kes oskusliku mängija abiga võib esile tuua ilusat muusikat.

Kõik kirikuisad on ühel meelel sellest, et inimvaim on olulisem kehast. Enne, kui Jumal puhus inimesse eluvaimu, oli keha kasutu tükk materiat, puuslik. Alles vaimu asudes kehasse sai inimene selleks, kelleks ta oli määratud olema.

Seda, kuidas vaim meis asub me ei tea. Me teame pühakirjast, et süda on see kamber, kus Vaim saab tuntavaks. See on koht, kus Taevas ja maa kokku saavad. Meie Vaim on suurim

väärtus - sest mis kasu me saaksime, kui kogu maailm saaks meie omaks, aga kaotaksime oma hinge?

Seega - keha on madalaim eksistents, mis ilma vaimuta ei ela ega hinga. Vaim aga, vabanedes kehast elab edasi, omades eneseteadvust.

Palju on rõhutatud, et keha on vaimu templiks. Seepärast on oluline meie respektiiv ja hoolitsev suhtumine kehasse, mis siin maa peal toimib hinge ja vaimu kandjana.

MIS ON HING JA MIS ON VAIM?

Püha erak Teophanes seletab seda nõnda. „Hing on meie sisemise elu madalam nähtumus.

Vaim aga kõrgeim, pärinedes Jumalast, omades Jumala nägu, inglitega võrdne jõud. Kui hing sünnib koos inimesega, pärinedes nende vanematelt, siis vaim antakse inimesele Jumala poolt. Seega on kindel alus arvata, et meie hing on sama loomust, mis loomade hing. Püha Antonius Suur, kloostrite rajaja on öelnud: "Meie hing on samalaadne loomahingega. See, mis meid eristab loomadest on arukus, mida ma nimetan vaimuks. Sellepärast on tõeline inimene see, kes elab arukalt ehk teisisõnu vaimu kohaselt." Hinge (psyche) abil tegeleb inimene teadusliku ja filosoofilise tööga, analüüsides oma loogilise mõistusega oma meelelisi kogemusi. Rõhutan sõna meelelisi. Vaim (pneuma) läbi mõistab inimene igavest tõde Jumala ja kogu loodu olemuse kohta. See ei toimu mõtlemise, vaid vaimse tunnetuse kaudu - intuitsiooniga, mida Süüria Iisak nimetab „lihtsaks tunnetuseks". Vaim on siis midagi muud, kui mõtlemisvõime, seistes kogu mõtlemisest määratult kõrgemal.

Kuidas saame neid nähtusi hoida tasakaalus? Eelkõige tuleb meil teada mõlema rolli ja sellest lähtuvalt leida võimalused hoolitseda mõlema eest armastusega. Toites oma keha ja hinge tuleb meil toita ka vaimu. Tugevdades keha sportliku tegevuse läbi tuleb meil samas palve ja mõtiskluse läbi hoolitseda vaimse olukorra stabiilsuse eest. Toitumise juures on oluline mõõdukus - „kõik on lubatud, aga kõigest pole kasu" ütleb apostel Paulus. Usaldades oma keha ja õppides tema vajadusi kuulama leiame õige kontakti oma organismiga. Kuuleme enda ümber soovitusi ja reklaame, mis kõik soovivad üksteise võidu erinevaid kasulikke tooteid. Tihtipeale aga näeme, et proovides üht ja proovides teist me ei saavuta ikkagi soovitud tulemust. Samad seadused on tegelikult ka vaimse toidu osas - õppides kuulama ennast ja usaldama endas Jumalat leiame me selle toidu(mõlemas mõttes), mis meid tõeliselt toidab. Pühakiri õpetab meile mitmes kohas keele ja meele üle valvamise tähtsust. P.Antonius Suur hoiatab, et me hoiduksime rääkimast jämedusi.

Keel, mis iseenesest saab teenida häid eesmärke on patu läbi muutunud segadust ja kurjust külvavaks elundiks. Valvates oma meelte üle saame ohjata ka keelt. See aga on saavutatav suure vaevaga. Seda ei saavuta me nii, et noh nüüd ma enam seda ei räägi või teist ei mõtle. Pidev endaohjeldamine nii mõtete, kui kehaliku toitumise osas viib lõpuks ka keele ohjeldamiseni.

Peame teadma, et see on organ, mida kuri püüab alati kasutada enda madalate eesmärkide saavutamiseks. Vanad kirikuisad on just sel eesmärgil oma kehasse suhtunud karmilt - mitte sooviga seda kahjustada, vaid keha kontrollimise läbi hävitada hukutavad kired. Paulus ütleb Roomlaste kirjas: "Vaid ehitage endid Jeesuse Kristusega ja ärge kandke oma keha eest hoolt nõnda, et himud sellest tõusevad."

Erak Teophanes ütleb: "Kehalikud vaevad on selleks vajalikud, et keha harjub kõigega. Kuni pole veel harjunud - kisendab, aga harjudes ta vaikib. Keha on meie kuulekas ori, kuid seda on vaja koolitada. Koolitage, kuid mõõdukalt."

Ja veel ütleb ta: "**Ärge mõelge, et võite oma mõtetel, tunnetel, sõnadel lasta volilt hulkuda lasta. Teil tuleb kõike ohjes hoida ja ennast juhtida. Enesevalitsus on inimese väärikus.**" Nii kirjutas üks Venemaa tunnustatumaid erakuid püha Teophanes.

Mõistes oma keha ja selle ilminguid saame me mõista paremini ja Jumala olemust - sest kõneldes Jumalast ihulikes kategooriates ütleme me ülekantud tähenduses, et:

*Jumala silmad ja nägemine on Tema kõike nägev ja eksimatu teadmine kõigest, mis on.

*Jumala kõrvad ja kuulmine tähendavad Tema halastust, mis võtab kuulda meie palveid.

*Jumala suu ja kõne väljendavad Tema püha tahet.

*Jumala toit ja jook tähendavad meie toetumist Tema taatele. Sest maitsmismeeltega rahuldame me vältimatuid looduse vajadusi.

*Jumala näost rääkides mõtleme Tema ilmumisele inimesena(Kristus) ja Tema ilmumist meie heade tegude kaudu. Meiegi omame nägu ja meie olemus paistab välja meie näos.

*Kättega teeme midagi teoks - parema käega üldjuhul tähtsamad tööd ja vasakuga oleme paremale abiks.

*Kõneldes Jumala kätest mõtleme Tema loovale tegutsemisele ja kaitsmisele.

*Kõneldes jalgadest mõtleme Jumala toimimist hädas olijate abistamisel, samuti kaitsmist vaenlaste eest, Jumala saabumist ja juuresolekut, sest meiegi saame kuskile jõuda jalgade abiga.

Jumal, võttes endale inimese kuju, võttis omaks kogu inimese tema omaduste ja joontega, et see lunastada. See peaks meile olema lohutuseks ja pidevaks eeskujuks, et me oma tegudega ja eluviisidega ei oleks iseenda vaenlased, vaid osalised selles lunastustöös.

Püha Antonius Suur on öelnud: Uuri ja analüüsi oma elu ja pea alati meeles, et võimumehed ja valitsejad suudavad valitseda ainult keha, mitte hinge. Kui inimesed püüavad elada parimal võimalikul viisil ja hoolitsevad oma hingelise seisundi eest, saavad neist head ja korralikud inimesed. Jumal armastab neid.

Kaasaja inimeste suurim probleem on ehk see, et ei teata enam, kust pärinetakse, kes ollakse. Kogu meie haridussüsteem on üles ehitatud mõtlemise (psyche) arendamisele, tähelepanu saab ka füüsis. Praktiliselt jääb tähelepanuta meie vaimne osa (pneuma). Seda puudujääki saab täita Kirik oma traditsioonide, palve ja sakramentidega. Kirik õpetab meid elama tervikliku inimesena, hinge, ihu ja vaimu poolest. Seda eesmärki teenivad igapäevased palvekorrad, paastuajad aitavad kaasa keha ja vaimu tasakaalu leidmisele ning säilitamisele.

Elujõudu ja pühitsust saame Kristuse enda seatud sakramentide kaudu.

Seega, kokkuvõtteks võime öelda, et ei ole paremat ega targemat kasvatajat, kui meie püha Kirik. Aastatuhandete traditsioonid ja pühade isade tarkus aitavad meil leida selle ühtsuse iseendas ja Jumalas, mida igatseme, vajame.